

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

27. [37.] Rex Parlis vltro regnum suum Lusitanorum clientelæ subdit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

Acenos vnâ & videt & audit tympanorum, tubarum, & vlulatum confusa barbarie strepentes. Præibant illorum aciem tres Sæcenorum tres, quarta iis maiori vehebatur Rex Pediris classis Imperator: sequebantur nouem senarum nauium per seriem ordines. Primi certamen adiere Aceni. Suspensio rēno Lusitanus, ruentes excepturus in gradu constitit. Verum illos fefellit vel ignaros fluminis natura, vel præcipitanti arrogantes; machinarum enim extra iactum explosione præmatura decumanos ictus amiserunt. Statim post conflictu propiore, telorum, & glandium tam densa tempestas vt exitu maximè cruento desitura vtrimque videretur pugna. Sed hic è nauis Ioannis Suaris, tam propitio vulnere æneam machinam in Prætoriam hostium, diuini oculi libratit fauor, vt capaci plaga totius lateris hiantem flumen sorbuerit. Citato aduolant tres huius custodes trienis, ad extrahendum imperatorem suum, & centum comites prius quàm essent aquis præfocati, transversum flumen ruptis ordinibus occupant, eadēque opera sequentes perturbant, remis enim, & velis, & torrente alueo abreptæ in priores incurrunt, illiduntur à tergo à subsequētib; premunturque ab aliis aliâ confusione haud prius explicata, quàm nostri totius ignarij instramenti dispendio quadruplici, naues eorum nouem depressissent, quassassent quàm plurimas, multos ex Barbaris peremissent. Tam manifesta Dei ope audentior Lusitanus, hosti obuius prælium integranti, naues quatuor procul figit quæ perpetuis in illum machinis fulminabant: alias, quæ medium cominus eminus, vt res esset, stlopis, hastis, missilibus igniū infestabant. Atque hic itē regente manu Deo collineauit in victricem plangam nescio quis cuius hætenus ignoratur nomen, quæ victoriam Lusitanis asseruit. Classis imperatorem Pediris regem, aquis agrè exemptum, desperatio in pugna furentem animabat, sed glande ictus catapultaria sic animo concidit, vt duobus nauigijs fugeret, ac laudem mortis magnanima, vitamque patiter, paucās intra horas amitteret. Ita classis exanima & trunca se quidem dedere abvuit; verum armis remisque proiectis spe falsa enatandi miles iuxta & Nautæ præcipitarunt in aquas fugam, quæ fractos, enerves, & magnam partem saucios hauserunt, nec de tot millibus Acenorum, Maurorum, Ianissariorum quicquam superfuit præter paucos illos qui fugæ comites Duci extiterant. Cætorum numerus è nostris omnino sex & viginti, ex quibus solum quatuor Lusitani, ex nautica cæteri, & remigum turba se; longè plures vulneribus faucij; Præda planè immensa; naues quinque supra quadraginta; tormenta bellica modi omnis trecenta; in quibus gratissimum accidit, sexaginta duo Lusitaniæ insignibus impressa cernere, variis, quondam bellis deperditæ, tunc simul ad dominum reuocata, canteriatæ catapultæ ostingentæ præter acinaces, & arcus, telaque diuersi generis, & de interfectorum spoliis opimum ac locupletem quæstum.

Neque tamen hic finis Acenorum, & Lusitanicæ gloriæ. Patane Rex Parlis, quò se ex Fuga receperat, accepta Barbarorū clade à quibus fuerat regno pulsus, quingentos, milites collegit, rabie maiori quàm belli peri-

27

Rex Parlis
vltro regnum
suum Lusitanorum
clien-
telæ subdit.

tia armatos, & cum iis irruit in Acenos qui ad custodiam captorum ducenti remanserant, eosque ad vnum deleuit. Inde sorte gestiens inasperata, cum nobilium suorum flore, duobus trieribus quas deseruerant Aceni secundo flumine ad Lusitanos venit, gratulatus est illis victoriam qua ipse triumphabat, iniquissimi hostis eade regno per eam restitutus; idemque regnum clientelari tributo perpetuo, Lusitaniae regibus fide publica obstrinxit. Vnum tot laetitiae deerat, vt retruderetur in Somatram Rex Viantani, qui & classis auxiliariae specie paternam Malacam trecentis nauibus recuperaturus aduenerat; atqui hoc etiam, non armis & sanguine, sed meru confectum est. Nam catacopiis quae foederatorum Acenorum successus opperiebantur ad eum reuersis, stragis illorum miserum nuncium hasta medium traiecit, simulataque morbi grauitate, confusus, & pauens receptui cecinit.

38

Xaverius visionem de Acenis pronuncione longe habens denuntiat.

38. Malacam interea horum omnium ignaram, expectata obsidio, vel impetus hostium angebat, & nihilo quam ante leuius desperabat; cum Deo visum, indignam licet consolari, vt disceret promissis Xaverij quantum fidei deberetur; quantum fiducia, illius intercessioni, ac tutela. Nam qui prouido nutu, expeditionis eius momenta singula in famuli sui commendationem dispensarat, diem pugnae illius horamque ita designauit, vt in dominicum, & Decembris quartum incideret, ex computatione veteri censendum, hora fuit ante meridiem tertia, peragebatur sacra res solempni ritu in maiori templo, aderat populus cum Mello Praetore, Euangelio decantato Xaverius consensu suggestu concionabatur, cum ecce tibi in cursu dicendi repente contigit, sed speciem praefrens ab se quam longissime translata ad noua quaedam, & admiranda spectacula; manus in pugnam arcte pressas tenebat; defixos in Christum de cruce pendentem oculos, cuius effigies chori medio sub arcu visebatur, vultus identidem mutabat, dabatque colores, nunc valde alacris, modo miserentis, tum acri dolore prostrati, & afflicti, habitu corporis ad eos affectus conformato: inde velut ab sensibus auulsus fari, perplexis truncisque sententiis, & verbis interceptis, sed quae auditor facile coniecit ad pugnam aliquam pertinere, cuius varias spectaret vices, aggressiones, fugas, strages, & fusi cruoris imaginem plurimam, quibus fere haud minus quam ipsemet sanctus, populus extra se positus stupebat, praesertim cum cepit animaduertere, vel ad se hos motus, vel ad aliquos saltem e Christianis attinere. Narrationes enim perobscuras interpungebat piis ad Deum precatiunculis, meminisset illos, suos esse, sua causa morti sese obicere, seruaret illos, ab iis tam paucis defenderet tantam multitudinem hostium, ne vellet suae gloriae militantes, & propugnatores fidei in regionibus Orientis a Barbaris vinci. Sub haec nouum describens conflictum nouos affectus induebat, donec facie demum serenata exitusque inspector, & compos, quem intimis precibus efflagitauerat, brachia in oram pulpiti, caputque deposuit, haesitque illic silens quantum sit temporis in recitando ter Symbolo; silente pariter, attonito